

COVID-19 käitumisjuhend muuseumidele ja näituseasutustele

Juhend lähtub Vabariigi Valitsuse 23.08.2021 korraldusest nr 305 „[COVID-19 haiguse leviku tõkestamiseks vajalikud meetmed ja piirangud](#)“.

Vabariigi Valitsuse korralduste terviktekstid on kättesaadavad Riigi Teatajast ja internetileheküljelt www.kriis.ee.

Avalike ürituste korraldamise juhend on kättesaadav [siit](#).

Koroonaviiruse SARS-CoV-2 põhjustatav COVID-19 on nakkushaigus, mis levib inimeselt inimesele piisknakkuse kaudu. Viirust on peamiselt võimalik saada nakatunud inimesega lähikontaktis olles või ka saastunud pindade ja käte kaudu. Haigus võib kulgeda iseloomulike sümptomitega või ilma haigustunnusteta. Viirus levib kiiremini siseruumides ning suurem risk haiguse raskekujuliseks kulgemiseks, tüsistusteks ja haiglaravi vajaduseks on riskirühmadel (sh vanemaealistel).

Kohustuslikud miinimumnõuded:

Alates 26. augustist peavad kõik muuseumi- ja näituseasutuse külastajad (v.a alla 18-aastased) esitama COVID-19 vaksineerimise, läbipõdemise või negatiivse testi kohta tervisetõendi. Tervisetõendi kohta leiab rohkem infot [siit](#) ja [siit](#).

Alates 2. augustist on kaitsemaski kandmine või suu ja nina katmine kohustuslik ühistranspordis ning alates 26. augustist nendes avalikes siseruumides, kus tervisetõendi kontrollimise kohustust **ei ole**.

	Alates 26.08.2021
<p>Näituse tavakülastus siseruumides</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kuni 6000 inimest külastuskoha (kogu hoone, mitte ühe ruumi) kohta ühel ajahetkel; - kõik külastajad (v.a alla 18-aastased ning alates 15.09 arstitõendi alusel isikud, kel on meditsiiniline vastunäidustus nii vaksineerimisele kui ka testimisele) tõendavad enda nakkusohutust kas vaksineerimise läbimist, nakkuse läbipõdemist või kehtivat negatiivset testitulemust tõendava COVID-tervisepassi või -tõendiga. Antigeeni kiirtesti kehtivusaeg on 48 tundi ja PCR-testi kehtivus 72 tundi; - kultuurikorraldaja ei pea tagama testimisvõimalust kohapeal neile, kellel tervisetõendit ei ole. Nakkusohutuse eest vastutab külastaja ise; - hajutatuse nõue. St võõraste inimestega, kellega iga päev ei lävita, tuleb hoida viiruseleviku seisukohast mõistlikku vahemaad. Piirang ei kehti koos liikuva või viibiva perekonna kohta või juhul, kui nimetatud tingimusi ei ole võimalik mõistlikult tagada; - teenuse osutaja tagab desinfitseerimisvahendite olemasolu; - teenuse osutaja tagab, et desinfitseerimisnõudeid täidetakse Terviseameti juhiste kohaselt.
<p>Haridusprogrammid siseruumides (muuseumitunnid, töötoad, ekskursioonid jms) ja siseruumides sportimine, treenimine, noorsootöö, huvitegevus, huviharidus, täienduskooolitus ja täiendõpe</p> <p><i>Muuseumide puhul mõeldakse huvitegevuse all regulaarselt koos käivaid ringe ja klubisid ning lastelaagreid (st mitte ühekordseid ekskursioone ja muuseumitunde), kus koos juhendajaga tegeletakse</i></p>	<p>Samad reeglid, mis siseruumides näituste tavakülastuse puhul. Vt eelmist punkti.</p> <p>Nõudeid ei pea järgima riigi sõjalise kaitse ja siseturvalisusega seotud tegevustele.</p>

<p><i>mingi huvialaga ja mis pole õppekavaga seotud.</i></p>	
<p>Vabaõhumuuseumide ja muuseumide õuealade külastamine</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kuni 12 000 inimest külastuskoha kohta ühel ajahetkel; - kõik külastajad (v.a alla 18-aastased ning alates 15.09 arstitõendi alusel isikud, kel on meditsiiniline vastunäidustus nii vaksineerimisele kui ka testimisele) tõendavad enda nakkusohutust kas vaksineerimise läbimist, nakkuse läbipõdemist või kehtivat negatiivset testitulemust tõendava COVID-tervisepassi või -tõendiga. Antigeeni kiirtesti kehtivusaeg on 48 tundi ja PCR-testi kehtivus 72 tundi; - kultuurikorraldaja ei pea tagama testimisvõimalust kohapeal neile, kellel tervisetõendit ei ole. Nakkusohutuse eest vastutab külastaja ise.
<p>Õues haridusprogrammid (muuseumitunnid, töötoad, ekskursioonid jms) ja välitingimustes sportimine, treenimine, noorsootöö, huvitegevus, huviharidus, täienduskoolitus ja täiendõpe</p> <p><i>Muuseumide puhul mõeldakse huvitegevuse all regulaarselt koos käivaid ringe ja klubisid ning lastelaagreid (st mitte ühekordseid ekskursioone ja muuseumitunde), kus koos juhendajaga tegeletakse mingi huvialaga ja mis pole õppekavaga seotud.</i></p>	<p>Samad reeglid, mis vabaõhumuuseumide ja muuseumide õuealade tavakülastuse puhul. Vt eelmist punkti.</p> <p>Nõudeid ei pea järgima riigi sõjalise kaitse ja siseturvalisusega seotud tegevustele.</p>
<p>Kontsert, etendus, konverents vm avalik üritus statsionaarsete istekohtadega siseruumides</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kuni 6000 inimest külastuskoha (kogu hoone, mitte ühe ruumi) kohta ühel ajahetkel; - kõik külastajad (v.a alla 18-aastased ning alates 15.09 arstitõendi alusel isikud, kel on meditsiiniline vastunäidustus nii vaksineerimisele kui ka testimisele) tõendavad enda nakkusohutust kas vaksineerimise läbimist, nakkuse läbipõdemist või kehtivat negatiivset testitulemust tõendava COVID-tervisepassi või -tõendiga. Antigeeni kiirtesti kehtivusaeg on 48 tundi ja PCR-testi kehtivus 72 tundi; - kultuurikorraldaja ei pea tagama testimisvõimalust kohapeal neile, kellel tervisetõendit ei ole. Nakkusohutuse eest vastutab külastaja ise; - avalikus siseruumis võivad isikud koos viibida ja liikuda hajutatult, välja arvatud istumisaladel. Piiirang ei kehti koos liikuva või viibiva perekonna kohta või juhul, kui nimetatud tingimusi ei ole võimalik mõistlikult tagada; - teenuse osutaja tagab desinfitseerimisvahendite olemasolu; - teenuse osutaja tagab, et desinfitseerimisnõudeid täidetakse Terviseameti <u>juhiste</u> kohaselt.
<p>Kontsert, etendus, konverents vm avalik üritus püstijala või ilma statsionaarsete istekohtadeta siseruumides</p> <p>(nt näituse avamine, raamatuesitlus, loeng, seminar)</p>	<p>Samad reeglid, mis statsionaarsete istekohtadega ürituste puhul. Vt eelmiste punkti.</p>

<p>Avalik üritus õues</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kuni 12 000 inimest külastuskoha kohta ühel ajahetkel; - kõik külastajad (v.a alla 18-aastased ning alates 15.09 arstitõendi alusel isikud, kel on meditsiiniline vastunäidustus nii vaktsineerimisele kui ka testimisele) tõendavad enda nakkusohutust kas vaktsineerimise läbimist, nakkuse läbipõdemist või kehtivat negatiivset testitulemust tõendava COVID-tervisepassi või -tõendiga. Antigeeni kiirtesti kehtivusaeg on 48 tundi ja PCR-testi kehtivus 72 tundi; - kultuurikorraldaja ei pea tagama testimisvõimalust kohapeal neile, kellel tervisetõendit ei ole. Nakkusohutuse eest vastutab külastaja ise; - Kui on tegemist välistingimustes toimuva piiramata territooriumiga avaliku üritusega, siis osalejate arvule piirangut ei seata, samuti ei ole siis nakkusohutuse kontrollimise kohustust. See kehtib näiteks selliste avalike ürituste korraldamise kohta, mis toimuvad ühes linna asumis või kogu asustusüksuses, kus inimesed on pidevas liikumises ning ei ole võimalik määratleda kindla koha ja osalejatega üritust või tegevust.
<p>Muuseumi või näituseasutuse kohvik ja restoran</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Siseruumides kuni 6000 ja välistingimustes kuni 12 000 inimest toitlustuskoha kohta ühel ajahetkel; - kõik külastajad (v.a alla 18-aastased ning alates 15.09 arstitõendi alusel isikud, kel on meditsiiniline vastunäidustus nii vaktsineerimisele kui ka testimisele) tõendavad enda nakkusohutust kas vaktsineerimise läbimist, nakkuse läbipõdemist või kehtivat negatiivset testitulemust tõendava COVID-tervisepassi või -tõendiga. Antigeeni kiirtesti kehtivusaeg on 48 tundi ja PCR-testi kehtivus 72 tundi; - teenuse osutaja ei pea tagama testimisvõimalust kohapeal neile, kellel tervisetõendit ei ole. Nakkusohutuse eest vastutab külastaja ise; - avalikus siseruumis võivad isikud koos viibida ja liikuda hajutatult, v.a istumisaladel. Piirang ei kehti koos liikuva või viibiva perekonna kohta või juhul, kui nimetatud tingimusi ei ole võimalik mõistlikult tagada; - teenuse osutaja tagab siseruumides desinfitseerimisvahendite olemasolu; teenuse osutaja tagab, et siseruumides täidetakse desinfitseerimisnõudeid Terviseameti juhiste kohaselt; - tervisetõendi nõuet ei ole tellitud toidu kaasa ostmisel või kullerteenuse osutamisel, kuid sellisel juhul peavad kliendid või kullerid kandma sisetingimustes maski.
<p>Muuseumi raamatukogu ja uurimissaal</p>	<p>Samad reeglid, mis siseruumides näituste tavakülastuse puhul. Vt esimest punkti.</p>
<p>Muuseumipood ja kunsti müügigalerii</p> <p><i>Kunsti müügigaleriid loetakse kaubanduspinnaks ning neile kehtivad kauplustega sarnased reeglid.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kantakse kaitsemaski või kaetakse nina ja suu; - hajutatuse nõue. St võõraste inimestega, kellega iga päev ei lävita, tuleb hoida viiruseleviku seisukohast mõistlikku vahemaad. Piirang ei kehti koos liikuva või viibiva perekonna kohta või juhul, kui nimetatud tingimusi ei ole võimalik mõistlikult tagada; - teenuse osutaja tagab desinfitseerimisvahendite olemasolu; - teenuse osutaja tagab, et desinfitseerimisnõudeid täidetakse Terviseameti juhiste kohaselt.

- Nakkuse leviku suurenemise ärahoidmiseks jääb endiselt kehtima nõue hoida turvalist distantsi ja tagada avalikes siseruumides inimeste hajutatust. See on oluline, et vältida suurte inimhulkade koos ühes kohas viibimist, sest haigestumise kasvu Eestis mõjutasid viiruse leviku algfaasis just mitmed rahvarohked üritused ning nendel osalenud inimeste omavahelised kokkupuuted. Võimaliku viirusega nakatumise vältimiseks lähikontaktide kaudu on piisav, kui inimeste ja seltskondade vahel, kes iga päev ei lävi, hoitakse turvalist vahemaad. Endiselt jäävad kehtima erandid perekondade kohta või kui hajutatust ei ole võimalik mõistlikult tagada.
- Külastajatega kokkupuutuvate töötajate isikukaitsevahendite valik tuleb teha töötaja riskirühma kuulumise ja töö eripära alusel.
- Külastajatele avatud ruumides tuleb sagedasti puudutavaid pindu iga 2–4 tunni järel märgpuhastada.
- Külastajatele tuleb tagada võimalused käte desinfitseerimiseks (minimaalselt väljaspool tualetti ning välisukse juures) ja pesuks.

- Avalike hoonete puhul tuleb järgida ventileerimise ja tuulutamise nõudeid. Korralik ventilatsioon ja füüsilise distantsi hoidmine on tihedalt seotud. Kuna võimaliku nakkuskandja vahetus läheduses on suur viirusosakeste kontsentratsioon, siis suurem õhuvahetus, kui inimesed on lähestikku, ei aita. Viiruse levikut saab takistada korraliku ventilatsiooniga, kui distants on suurem kui 1,5 meetrit. Vt [majandus- ja taristuministri 02.04.2020 määrust nr 8](#) ja [Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti juhendit](#). NB! Kui varem kehtis määrus ainult eriolukorra ajal, siis alates 29.11.2020 kehtib kogu aeg.
- Asutus võib kehtestada eelnimetatud nõuetest rangemaid nõudeid, kui see aitab viiruse leviku tõkestamisele kaasa.

Nõuete täpsustused ja täiendavad soovitused

Siseõhu ja vee kvaliteet:

- Hoones, kus puudub soojustagastusega sissepuhke- ja väljatõmbeventilatsioon või see ei toimi, peab ruume intensiivselt tuulutama. Näiteks 15 minuti jooksul, kui sisenetakse ruumi, kus on enne teised inimesed viibinud, või vähemalt üks kord tunnis. Võimaluse korral tuleb ruumidesse paigaldada CO₂ andurid. Kui CO₂ näit tõuseb üle 1000 ppm, on vaja ruumi tuulutada. Kui tuulutamisega kaasnev õhuniiskuse tõus ja temperatuuri langus ohustaks museaale ja kunstiteoseid, ei tohi neisse ruumidesse külastajaid lubada.
- Kui hoonel on toimiv ventilatsioonisüsteem, peab see hoone kasutamise ajal ning vähemalt kaks tundi enne ja pärast hoone kasutamist töötama maksimaalsel projekteeritud tootlikkusel.
- Hoonepõhise tagastusõhuga ventilatsioonisüsteemi peab täielikult ümber lülitama välisõhule, sulgedes selleks tagastusõhuklapid ja avades värskeõhuklapid.
- Sõltuvalt ruumi ventilatsiooni võimsusest tuleks kahe eri publikuga ürituse vahele jätta piisav aeg puhastustöödeks ja ruumi ventileerimiseks (hästi ventileeritud ruumis on CO₂ tase <1000 ppm).
- [Majandus- ja taristuministri määrusega](#) kehtestatud nõudeid ei kohaldata hoone kohta, mis ei ole kasutuses vähemalt 60% ulatuses. Näiteks vähenenud kasutusintensiivsusega hooned, kus vähemalt 60% töötajatest on kaugtööl, ja näitusesaaliid, mille külastatavus on vähenenud vähemalt 60%. Vähenemise protsendi arvutamisel tuleb lähtuda kasutatavatele ruumidele tuleohutusnõuetega ettenähtud kasutajate arvu piirangust. Vajaduse korral tuleb konkreetsetes ruumides või hoones lubatud kasutajate arvu täpsustamiseks konsulteerida Päästeametiga. Nõuded ei kehti ka muuseumihoidlates, kus töötajad käivad harva ning viibivad järjest lühikest aega.
- Juhul, kui eriolukorra väljakuulutamise/tegevuse lõpetamise algusest alates ei ole hoones joogivett tarbitud või selle tarbimine on olulises mahus vähenenud, peab enne joogivee kasutamist kasutamata torustikud korralikult läbi puhastama. Selleks tuleb täielikult avada kõik kasutuseta olnud kraanid ning lasta veel voolata seni, kuni see saavutab veevõrgu temperatuuri ega ei muutu enam.
- Hoonetes, kus on soojavee boilerid ja soojaveearustussüsteemid pikalt kasutuseta seisnud, tuleks samuti kõik kasutuseta olnud kraanid avada ja loputada. Boilerites seisnud vesi on soovitatav välja lasta, vajaduse korral puhastada ning kuumutada värsket vett vähemalt 60 kraadini. Tööde tegemisel tuleb olla ettevaatlik, et ennast ega hoones viibijaid kuuma veega mitte põletada.
- Veendumaks, et veekvaliteet vastab nõuetele, on soovitatav teha ka mikrobioloogiliste näitajate analüüs. Kui selgub, et veekvaliteet nõuetele ei vasta, soovatakse pöörduda hoone omaniku, veekäitleja või muu pädeva asutuse poole, et teha torustike põhjalikum loputus ja desinfitseerimine. Seejärel teha vee mikrobioloogiline analüüs uuesti.

Pindade ja ruumide puhtus:

- Kõiki sagedasti puudutatavaid pindu külastajatele avatud ruumides (sh ukseingid (v.a vasest või suure vasesisaldusega pronksist lingid, millel viirus hävib kriitilise piirini juba kahe tunni jooksul); käsipuud, liftinupud, lülitid, toolide käetoed alt ja pealt, müügiletid, tualettruumide sisustus ja pinnad), tuleb iga 2–4 tunni järel märgpuhastada.
- Tavapärasest enam tähelepanu tuleb pöörata ka töötajate tööruumide puhastamisele:
 - mööblit ja radiaatoreid puhastada vähemalt kaks korda nädalas.
 - tualettruumi sisustus ja pinnad puhastada ja desinfitseerida iga päev.
- Desinfitseerimisvahendi (toimeained: 70% etanool, 75% 2-propanool, vesinikperoksiid, naatriumhüpoklorit) valik sõltub sellest, kus (kätel, pindadel vm) ja kuidas seda kasutada on vaja, milliste organismide tõrjeks ja kas see toode sobib soovitud eesmärgi saavutamiseks – selleks tuleb lugeda toote etiketti. Toote põhjal tuleb eri pindadele koostada puhastusgraafikud koos sagedusega.
- Puhta tulemuse saab ka tõhusalt majapidamises kasutatavaid puhastusvahendeid kasutades (kui desinfitseerivad vahendid pole suuremate ruumide ja pindade jaoks laialdaselt kättesaadavad ja nende kasutamine pole hädavajalik).
- Kõiki võimalikke viirusega saastunud jäätmeid (sh isikukaitsevahendeid) tuleb hoiustada teistest jäätmetest eraldatuna suletud kotis ning käidelda 72 tunni möödudes tavajäätmetena.
- Terviseameti soovitused puhastamiseks ja desinfitseerimiseks ning lisainfo ja kontaktid hetkel Eestis desinfitseerimisvahendeid pakkuvatest ettevõtetest leiab [siit](#).

Üldine töökorraldus:

- Kõigil, kelle töö iseloom seda võimaldab, tuleb vajaduse korral lubada teha kaugtööd.
- Töökoht tuleb korraldada nii, et töötajad saaksid töötada hajutatult. Vähendada tuleb lähedasi sotsiaalseid kontakte töötajate ning töötajate ja külastajate vahel.
- Võimaluse korral tuleb korraldada graafik nii, et külastajaid teenindavate vahetuste koosseis (st töötajate lähikontaktsete hulk) oleks võimalikult muutumatu.
- Koosolekuid tuleb pidada sidevahendite kaudu. Kui see pole võimalik, siis peaksid osalejad:
 - hoidma üksteisest mõistlikku vahemaad, vältida kätlemist jm otsest kontakti;
 - järgima head respiratoorset ja kätehügieeni.
 - Koosolek peaks kestma võimalikult lühidalt.
- Füüsilisel kandjal olevad tasuta infomaterjalid tuleb võimaluse korral asendada digitaalsetega. (Vt ka allpool KKK rubriiki.)
- Kui asutusel on riidehoid (külastajate üleriieete äraandmine on igati soovitatav), tuleb läbi mõelda selle kasutamise kord. Lubatud on nii teenindajaga kui ka iseteenindusega garderoob. Garderoobitöötaja peaks kasutama kaitsekindaid (lisaks COVID-19-le teistegi nakkushaiguste saamise vältimiseks) ning pesema ja desinfitseerima regulaarselt käsi.
- Võimaluse korral tuleb hoida ukсед avatuna, et vältida ukse linkide katsumist.
- Külastajaid tuleb teavitada, et asutusel on õigus hoonesse mitte lubada ilmsete haigustunnustega inimesi.
- Külastajate käitumist tuleb jooksvalt jälgida ning vajaduse korral teha muudatusi asutuse töökorralduses, et tagada maksimaalselt nii külastajate kui töötajate ohutus.
- Kui muuseumil või näituseasutusel on kauplus või toitlustuskoht, tuleb nende puhul järgida eelkõige käesolevat juhist ning täiendavalt ka üldjuhiseid, mille leiab [siit](#).

Külastajate ohutus:

- Külastajatel tuleb paluda hoida distantsi, v.a ühte perekonda kuuluvad ja üheskoos muuseumisse või näituseasutusse saabuvad külastajad. Vajaduse korral tuleb selle nõude täitmise jälgimiseks suurendada turvatöötajate või saaliteenindajate arvu. Liftet tuleb kasutada vaid kahekaupa või perekonniti.
- Väga suure külastajate arvuga ja mitme näitusesaali asutus võib ohutuse tagamiseks valida, kas:
 - loendada sisenemisel inimesi ja katkestada sissepääs, kui 4 m² näitusesaali pinna kohta on rohkem kui üks külastaja (vaba pinna arvestamisel tuleb arvestada ka eksponaatide tihedust); või
 - võtta kasutusele e-piletite eelmüügi süsteem, kus on märgitud külastuseks lubatud ajavahemik.
- Kassade töö tuleb korraldada nii, et külastajatel oleks järjekorras võimalik hoida distantsi ning vajaduse korral tulla kassapidajale lähemale ainult maksmise hetkeks. Distantsi hoidmiseks tuleb põrandal kasutada tähiseid või silte.
- Võimaluse korral tuleb kasutada võimalikult palju kontaktivabu maksemeetodeid (nt viipemakse, mobiilimakse, QR-koodiga mTasku makse, eelmüügist e-pilet).
- Makseterminal tuleb võimaluse korral paigutada kassapidajast võimalikult kaugemale.
- Külastajatele tuleb tagada võimalused käte desinfitseerimiseks ja pesuks.
- Käte desinfitseerimisvahendid tuleb asetada külastajate liikumisteede nähtavasse kohta. Desinfitseerimisvahendid peaksid kindlasti olema sisse- ja väljapääsu ning (järskude) treppide juures, mille kasutamisel on käsipuust kinnihoidmine vältimatu.
- Desinfitseerimis- ja pesukohtade juurde tuleb paigutada vastavad piltjuhised.
- Interaktiivsete eksponaatide puhul võib asutus valida, kas:
 - keelata muuseumis kõikide esemete katsumine (st välistada ajutiselt interaktiivsed eksponaadid); või
 - pakkuda interaktiivsete eksponaatide juures ühekordseid kindaid ja tagada nende ohutu käitlemine pärast kasutamist (nt paigaldada jalapedaaliga avatav kaanega prügikast; hoiustada kindaid teistest jäätmetest eraldatuna suletud kotis ning käidelda 72 tunni möödudes tavajäätmetena). NB! Kinnaste pakkumisel tuleb lisaks järgida reeglit, et sagedasti puudutavaid pindu tuleb iga 2–4 tunni järel märgpuhastada. Asutus võib võimaluste ja eksponaadi pinna materjali põhjal ise otsustada, kas kasutada pindade puhastamiseks vett ja puhastusvahendeid (oluline on ka hilisem kuivatamine) või desinfitseerimisvahendeid (samuti märgpuhastus). Kinnaste alternatiivina võib puudetundlike ekraanide puhul müüa või anda külastajale kassast isiklikuks kasutamiseks tasuta kaasa puudetundliku pulga, mis pärast tagastamist desinfitseeritakse; või
 - tagada, et külastaja või personal puhastaks interaktiivseid eksponaate pärast iga kasutuskorda.
- Külastajaid tuleb kõigest reeglitest teavitada eri kanalite kaudu: asutuse veebilehel ja sotsiaalmeedia kanalites, nii tekstina kui piktogrammidega asutuses kohapeal, sh välisustel.
- Võimaluse korral tuleb sisse lugeda kõlarite kaudu esitatav teavitamine, et inimesed hoiaksid distantsi (sh järjekordades) ning vähendaksid võimaluse korral nii trepikäsipuude kui muuseumipoes ka kaupade, mida osta ei plaanita, asjatut katsumist.
- E-poe olemasolul tuleb soodustada selle kasutamist.

Töötajate ohutus:

- Jälgida tuleb töötajate tervist.
- Töötajate ja külastajate vahel tuleb hoida distantsi.

- Töötajatele tuleb võimaldada regulaarset kätepesu vee ja seebiga vähemalt 20 sekundit vähemalt iga kahe tunni järel. Soovitav on pakkuda käte kreemitamise võimalust.
- Kui kätepesu võimalik ei ole, tuleb käsi võimaluse korral desinfitseerida minimaalselt 70% etanoolipõhise käte antiseptikumiga. Nähtavalt määrdunud käsi tuleb kindlasti pesta.
- Küllastajatega kokkupuutuvate töötajate isikukaitsevahendite valik tuleb teha töötaja vanuse, riskirühma kuulumise ja töö eripära alusel. Riskirühma kuuluvad töötajad, kes ei ole vaksineeritud või koroonaviirust läbi põdenud, võivad kanda maski ja/või visiiri (sõltuvalt konkreetse töötaja töö iseloomust ja nakatumise riski analüüsist). Kui riskirühma töötaja töötab õues, siis piisab visiirist, kuid mõni töötaja ei vaja töö iseloomu tõttu sedagi. Visiiri võivad kanda giidid, et välistada aerosoolide pritsimist.
- Kaitsekinnaste kasutamise vajadus muuseumis ja näituseasutuses sõltub konkreetse töötaja töö iseloomust ja nakatumise riski analüüsist. Enamik töötajaid kaitsekinnasteid pigem ei vaja, vaid nakatumist aitab ennetada ka käte regulaarne pesemine ja desinfitseerimine.
- Tuleb kontrollida, et töötajad oleksid kaitsevahendite korrektsest ja ohutust kasutamisest teadlikud:
 - [Isikukaitsevahendite paigaldamine](#)
 - [Isikukaitsevahendite eemaldamine](#)
 - [Koondinfo isikukaitsevahendite kohta](#)
- Kõiki võimalikke viirusega saastunud jäätmeid (sh isikukaitsevahendeid) tuleb hoiustada teistest jäätmetest eraldatuna suletud kotis ning käidelda 72 tunni möödudes tavajäätmetena.
- Riskirühmadesse kuuluvate töötajate (eelkõige vanemaaliste, krooniliste haiguste ja immuunpuudulikkusega inimeste) kokkupuudet küllastajatega tuleb minimeerida.
- Kassatšekkide, piletite ja sularaha üleandmisel tuleb füüsilist kontakti vältida.
- Võimaluse korral tuleb kassa ette paigaldada pleksiklaas. NB! Seda tuleb regulaarselt puhastada.

Kui töötaja haigestub respiratoorsesse haigusesse (palavik, köha, nõrkus jm sümptomid):

1. Töövälisel ajal (mitte töökohal olles):

- Töötaja peab jääma koju ja võtma ühendust perearstiga, kes teeb otsuse COVID-19 diagnoosi, testimise vajaduse ja töövõimetuslehe kohta.
- Kolleegid, kes pole töötajaga sümptomaatilisel perioodil kokku puutunud, võivad jätkata töölkäimist, kuid jälgima 10 päeva jooksul tähelepanelikult oma tervist. Sümptomite ilmnemisel tuleb jääda koju ja võtta ühendust perearstiga.
- Haigestunud töötaja võib tööle naasta 10 päeva möödudes tingimusel, et tal ei esine respiratoorseid sümptomeid ega palavikku. Lõpliku otsuse teeb perearst. Kui arst on töötaja haiguslehe lõpetanud, võib töötaja naasta tööle ning tööandjal ei ole õigust temalt täiendavat testi nõuda.

2. Tööajal (töökohal olles):

- Haigestunud töötaja peab kohe koju minema. Ta võib tööle naasta 10 päeva möödudes tingimusel, et on täielikult terve – st ei esine respiratoorseid sümptomeid ega palavikku. Tervenemise üle otsustab arst.
- Haigestunud töötaja peab ühendust võtma oma perearstiga, kes hindab COVID-19 võimalikkust sümptomite, epidemioloogilise seose või laboratoorse testimise alusel (laboratoorse testimise vajaduse üle otsustab perearst).
- Töötaja teavitab tööandjat, kas COVID-19 kahtlus leidis kinnitust.
- Kui töötaja on tööandjat COVID-19 diagnoosist informeerinud, peab tööandja muuseumi või näituseasutuse ruumid ja nendega seotud üldkasutatavad ruumid, kus positiivse diagnoosi saanud töötaja on viibinud, kõrvalistele isikutele kohe sulgema;
- Nimetatud ruumis tuleb kõiki pindu desinfitseerida minimaalselt 70% etanoolipõhise desinfitseerimisvahendiga või 0,1–1% naatriumhüpokloriti lahusega. Terviseameti soovitusel puhastamiseks ja desinfitseerimiseks leiab [siit](#).
- Asjad, millega haigestunud töötaja on kokku puutunud, võib juhul, kui nende desinfitseerimine on keeruline või ei pruugi olla piisav, utiliseerida, hoiustades neid teistest jäätmetest eraldatuna suletud kotis ning käidelda 72 tunni möödudes tavajäätmetena.
- Ruumid, kus haigestunud töötaja on viibinud, on lubatud kõrvalistele isikutele avada 48 tunni möödudes ruumide sulgemisest tingimusel, et ruumide nõuetekohasest desinfitseerimisest on möödunud vähemalt 6 tundi.
- Kui pindu ja ruume, mis võivad olla SARS-CoV-2 viirusega saastunud, pole võimalik kindlaks teha, tuleb asutus 72 tunniks sulgeda.
- COVID-19 diagnoosi kinnituse saamisel tuleb töökohal välja selgitada inimesed, kes haigestunud töötajaga sümptomaatilisel perioodil lähikontaktis* olid. Lähikontaktid peavad jääma 10 päevaks koju (loe erandide kohta siit: <https://www.terviseamet.ee/et/olen-lahikontaktne>) ning jälgima oma tervist. Ülejäänud töötajad võivad tööl käimist jätkata, kuid peaksid samuti oma tervist hoolikalt jälgima.
- Kui haigestunud töötaja COVID-19 diagnoos kinnitust ei leidnud, võivad teised töötajad tööd jätkata, kuid jälgima 10 päeva jooksul kindlasti oma tervist.

Käsi tuleb pesta:

- enne töö alustamist;
- enne kuumtöödeldud või valmistoidu käitlemist;
- pärast kuumtöötlemata toidu käitlemist või valmistamist;
- pärast jäätmete käitlemist;
- pärast koristamist;
- pärast tualeti kasutamist;
- pärast nina nuuskamist, aevastamist või köhimist;
- pärast söömist, joomist või suitsetamist;
- pärast raha käsitlemist.

***Lähikontakt* on:**

- otsene füüsiline kontakt COVID-19 haigega (nt kätlemine);
- otsene kontakt COVID-19 haige eritistega ilma kaitsevahendeid kasutamata (nt on peale köhitud);
- COVID-19 haigega (ühes ruumis) koos viibimine vähemalt 15 minutit ja kuni 2 meetri kaugusel.

Juhendeid ja soovitusi leiab:

- [Terviseameti koroonaviiruse haigus COVID-19 trükised ja juhendmaterjalid](#)
- [Veterinaar- ja Toiduameti soovitused toidukäitlejatele seoses koroonaviirusega](#)
- [Tööinspektsiooni soovitused tööandjale ja töötajale](#)
- [Infograafika](#)
- COVID tõendi plakatid eesti keeles: <https://pilv.riigikantselei.ee/index.php/s/J6xgK4SFpenw3B6>
- COVID tõendi plakatid vene keeles: <https://pilv.riigikantselei.ee/index.php/s/3fCWqc4TAtoDKLD>
- COVID tõendi plakatid inglise keeles: <https://pilv.riigikantselei.ee/index.php/s/tqPi8greH4HWxsd>

KKK:

K: Kas maski kandmine on kohustuslik?

V: Kaitsemaski tuleb kanda ühistranspordis ning muudes avalikes ruumides, kus ei ole tervisetõendi kontrollimise nõuet (nt kauplustes). Maskiga kaitstakse nii ennast kui teisi – see aitab vähendada võimalust, et köhides või aevastades jõuab piisknakkus teise inimeseni. Maski peaksid kandma kõik, sest kunagi ei tea, kas ollakse nakatunud või mitte.

Maski kandmise kohustus ei kehti alla 12-aastastele lastele ja juhul, kui maski kandmine ei ole võimalik tervislikel põhjustel (nt hingamisraskuste, teatud psüühikahäirete, allergiate), töö või tegevuse iseloomu tõttu või muid olulisi põhjuseid arvestades, näiteks restoranis süües, erivajaduse või puude tõttu.

Maski ei pea kandma erivajadustega inimesed, näiteks arenguhäirega inimesed, kes ei ole võimalised nõuetekohaselt maski kandma või võimalised endale ise maski ette panema ja eest ära võtma. Maski ei pea kandma ka vaegkuuljast inimese saatja või isik, kui ta suhtleb inimesega, kes vajab selget kõnet (maskikandmine segab huultelt lugemist) ja/või kellel on suhtlemiseks vajalik lugeda huultelt või näoilmeid vms.

Korralduse järgi ei pea isikud meditsiinilist näidustust või muud erivajadust (mh seda, et maski ei ole võimalik kanda) eraldiseisva tõendiga tõendama. Isikute ütlusi loetakse selle kohta, et neil esinevad maskikandmisele vastunäidustused, piisavaks. Samuti võib esineda olukordi, kus võib olla oluline, et maski kandev isik selle näo või vanuse tuvastamiseks eest ära võtaks, näiteks pangas, tervishoiuteenuse saamisel, apteegis või poes (nt vanusepiiranguga toodete (nt alkoholi) ostmisel).

Lisaks ei laiene maskikandmise kohustus avalikes siseruumides olukordadele, kus on igal ajal tagatud rohkem kui kahemeetrine vahemaa teiste isikutega või eraldatus (nt klaasiga eraldatud ühissõidukijuhid), ühissõidukis puuduvad teised inimesed jne.

K: Millist maski kandma peab?

V: Maskina on käsitatavad isikukaitsevahendid (sh visiirid), meditsiinilised maskid ja laiatarbe näokatted (sh ostetud või ise valmistatud korduskasutatavad maskid). Nende puudumisel võib nõude täitmiseks piirduda suu ja nina samaaegse katmisega, kui katteks kasutatav materjal ja eseme tegumood võimaldab inimesel käsi kasutamata seda vajaliku aja jooksul näokattena kasutada (nt kaelussallid, mis püsivad ettetõmmatuna nina ja suu ees).

Seejuures on oluline, et maski kasutatakse ja hooldatakse kasutusjuhendi järgi. Maskide kandmise juhismaterjalid leiab [Terviseameti](#), [Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti](#) ja kriis.ee veebilehelt.

Külastajatega kokkupuutuvate töötajate isikukaitsevahendite valik (kas näokate, kaitsemask ja/või visiir, kinnaste vajadus) tuleb teha töötaja riskirühma kuulumise ja töö eripära alusel.

K: Kas muuseum tohib külastajatele laenutada rattaid ja kärusid?

V: Jah, kui neid desinfitseeritakse pärast iga kasutuskorda.

K: Kas on eritingimusi seoses muuseumile kuuluvate loomadega?

V: Praegu teadaolevalt lemmikloomad ega muud koduloomad COVID-19 viirusesse ei haigestu ning nakkust inimesele ei levita. Ettevaatlik tasub aga olla primaatide ja kaslastega. Kui muuseumil on n-ö vabapidamisel kass, siis paluda külastajatel teda mitte paitada. Käsi tuleks pärast loomadega kokkupuudet pesta alati, mitte ainult COVID-19 olukorras. Vt lisainfot [siit](#).

K: Kas muuseum tohib külastajatele pakkuda vankriga hobusõitu?

V: Jah, tohib. Vankris sagedasti puudutatavaid pindu tuleks desinfitseerida pärast iga kasutuskorda.

K: Kas sama rühma lasteaialapsed peavad järgima hajutatuse reeglit?

V: Valitsuse korralduse kohaselt ei pea hajutatuse reeglit järgima juhul, kui seda ei ole võimalik mõistlikult tagada. Lasteaialaste puhul ei ole see mõistlikult tagatav.

K: Kas laste sünnipäevaprogrammid on lubatud?

V: Jah. Tuleb järgida samu reegleid, mis haridusprogrammide puhul.

K: Hajutatuse nõue ei kehti perekondadele. Kas sama erandit saab kohaldada ka kontaktöppes lastele ja iga päev samas kontorisis töötavatele kolleegidele? Näiteks kui asutus soovib siseruumides ekskursiooni 10 inimesele, siis kas võime seda neile teha ühes grupis?

V: Jah, võib. Samas võiks hajutatuse nõuet arvestada võimaluste piires kõigi gruppide puhul. Ruumi üldventilatsioon ei takista viiruse levikut lähikontaktide puhul.

K: Kas peotelkides kehtivad siseruumide või välistingimuste nõuded?

V: Telke välistingimuste alla ei arvestata. Kuna seal ei ole tagatud piisavat õhuvoolu, võib seal tekkida isegi nakkusohklikum olukord, kui ventileeritud siseruumis. Vihma ja päikese eest kaitseks võib kasutada katuseid või varje. Väliürituse korraldaja tohib telki kasutada vaid enda tarbeks (nt paigutada sinna tehnikat vms), kuid külastajaid või osalejaid sinna lubada ei tohi. Sama reegel kehtib ka restoranide puhul. Terrassil või toitlustusalal võib olla katus, kuid kasutades näiteks telki või klaasseinu, mille tulemusel on söögiala küljed suletud, siis seda välistingimustes toitlustamisena ei mõisteta.

K: Kuidas mõõta ja parandada õhu kvaliteeti ruumis?

V: Õhu kvaliteeti ruumis on lihtne hinnata – selleks tuleb mõõta süsihappegaasi (CO₂) sisaldust. Kui selle tase on kõrge, viitab see halvale õhuvahetusele. Ruumidesse, kus ei ole hea sisekliima tagatud, soovivad teadlased paigaldada CO₂ andurid. Kui CO₂ näit tõuseb üle 1000 ppm, on vaja ruumi tuulutada. Õhukvaliteedi parandamise kõige kiirem ja odavam lahendus ongi tuulutamine.

Lisatud 25.08.2021:

K: Kas COVID-19 tõendeid peab kontrollima ka siis, kui muuseum rendib oma ruumid välja eraürituse pidamiseks?

V: Jah. Vabariigi Valitsuse 23.08.2021 korraldusega nr 305 lahendatakse erapidude korraldamine toitlustusasutustes ja muudes asukohtades, millele on kehtestatud piirangud. Edaspidi, kui korraldatakse erapidu või muu eraüritus muuseumi või näituseasutuse püsivas asukohas, on tõendite kontrollimine kohustuslik.

K: Milliseid reegleid peab järgima, kui külastaja soovib tulla ainult muuseumipoodi?

V: Kauplusi võib ilma COVID-19 tõenditeta külastada, kuid kanda tuleb kaitsemaski või katta nina ja suu. Kui muuseumi piletikassa asub samas ruumis muuseumipoega, peaks paluma kõikidel külastajatel seal kanda maski, sest ühes ruumis viibivad koos nii oma nakkusohutust tõendavad kui ka mittetõendavad külastajad.

K: Valitsuse korralduse järgi pääseb muuseumisse alates 18. eluaastast COVID-19 tõendite alusel. Kas see kehtib ka laste grupe saatvate õpetajate kohta? Kui õpetajal ei ole COVID-19 tõendit, siis kas võime ta muuseumisse lubada maskiga?

V: Sellise erandi tegemine ei ole praegu kehtiva korralduse järgi lubatud. Kui tegemist on kohaga, kus on COVID-19 tõendite kontrollimine nõutud (muuseumi puhul on see nii), siis tõendi puudumist ei saa asendada maski kandmisega.

Lisatud 28.09.2021:

K: Kas alla 18-aastased, kes on COVID-19 tõendite esitamisest vabastatud, peavad muuseumis maski kandma?

V: Kui 12–17-aastased osalevad **kontrollitud** tegevustes, kus neil ei ole eelnevat nakkusohutuse tõendamise kohustust (nt näitusekülastus, muuseumitund), ei laiene neile ka maski kandmise kohustus, kuivõrd seda ei nõuta teistelki osalejatelt. Avalikes

siseruumides, kus nakkusohutust **ei kontrollita** ja kehtib üldine maski kandmise kohustus (nt muuseumipood), peavad ka 12–17-aastased igal juhul maski kandma või katma nina ja suu.

Maski kandmine on **soovituslik kõigile** (nii alla 18-aastastele kui ka tõendi esitanutele), kui ruumid on väiksed, ventilatsioon halb ja/või on palju inimesi koos. Iga asutus võib vastava kohustuse ka ise oma ruumides kehtestada.

K: Kas muuseum võib näitusele lubada külastaja, kes võtab muuseumisse kaasa oma kiirtesti ja teeb selle kohapeal?

V: Ei, selline oma testiga tulemine ei ole lubatud. Kui muuseum soovib, siis võib küll kohapeal kontrollitud enesetestimise teenust pakkuda, aga seejuures peab järgima Terviseameti juhistes toodud nakkusohutusnõudeid, et kiirtestimine ei soodustaks hoopis nakkuse levikut: https://www.terviseamet.ee/sites/default/files/Nakkushaigused/Juhendid/COVID-19/covid-19_ag_kontrollitud_kiirtestide_kasutamine_03.09.21.pdf.

Kuna sellise testimispunkti sisseseadmine on üsna keeruline, siis pigem võiks neile külastajatele soovitada, et kasutataks kõigis suuremates apteegikettides pakutavat kiirtesti teenust. Selle maksumus on ca 20 eurot ja tõend kehtib 48 h.

K: Kas õpetajate puhul kehtib muuseumis ka koolis tehtud kiirtestimise tõend?

V: Kooliõde tehtud test on sobiv muuseumisse saamiseks siis, kui see kooliõde on tervishoiuteenuse osutaja (kõigil koolidel ei ole) ning see tulemus on kantud digilukku (sinna kandmise õigus ongi ainult tervishoiuteenuse osutajatel). Kui testi tegemine on tervise infosüsteemis dokumenteeritud, siis võib tehtud testi põhjal tõendi väljastada. Kooliõde erasikuna tõendit väljastada ei tohi. Muul juhul on kooliõde test mõeldud vaid koolis tegevustes osalemiseks.

K: Milliste erivajadustega inimesed ei pea esitama COVID tõendit ega tegema testi?

V: Alates 15. septembrist ei kehti enam üldine erand erivajadustega inimestele.

Kui inimene **ei saa meditsiinilistel põhjustel vaksineerida** ehk tal esineb vastunäidustus vaksineerimisele (nt tal on anafülaksia ehk tugev allergiline reaktsioon mõnele vaktsiini koostisainele, varem esinenud kapillaaride lekke sündroom vms), on tegevustes osalemiseks võimalik kasutada negatiivse testitulemuse tõendit. COVID-19 vaksineerimise vastunäidustuse dokumenteerib pere- või raviv eriarst selleks ettenähtud rahvusvahelise haiguste klassifikatsiooni (RHK-10) koodiga ning see on aluseks tasuta testimiseks perearsti või perearsti nõuandeliini (1220 või +372 634 6630) kaudu saatekirja alusel tervishoiuteenuse osutaja juures. Kui testimine on korraldatud muul viisil kui tervishoiuteenuse osutaja juures, siis on testimine tasuline.

Kui inimene **ei saa meditsiinilistel põhjustel ei testida ega vaksineerida**, saab pere- või raviv eriarst väljastada paberil tõendi, mis on aluseks tegevustes osalemiseks. Tuleb tähele panna, et tõend on kehtiv siseriiklikult ning välisriigis tuleb lähtuda sealsetest piirangutest ja nõuetest. Isikutel, kel esineb väga haruldane (ja arsti poolt tõendatud) kombineeritud vastunäidustus nii testimisele kui ka vaksineerimisele, on tungivalt soovitatav tegevustes osalemisel kasutada nakkusohu vähendamiseks isikukaitsevahendeid, näiteks FFP2 või FFP3 respiraatorit.

Kui inimene **ei saa meditsiinilistel põhjustel testida** (nt tal on spetsiifiline näotrauma), siis on võimalik vaksineerida ning tegevustes osaleda COVID immuniseerimistõendiga (kas paberil immuniseerimispass või digitõend).